

ORSZÁGOS RENDŐRFŐKAPITÁNY

1139 Budapest, Teve u. 4-6.
1903 Budapest, Pf.: 314/15.
Tel: (06-1) 443-5573 Fax: (06-1) 443-5733
BM: 33-104, 33-140 BM Fax: 33-133
E-mail: orfkvezeto@orfk.police.hu

Szám: 22467/2008. RP.

Tárgy: alapvető jogot sértő
rendőri intézkedés
elleni panasz elbírálása

H A T Á R O Z A T

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. tv. (a továbbiakban: Rtv.) 92. § (1) bekezdésében biztosított jogkörömnél fogva, Csongrád megyei lakos által benyújtott panasz tárgyában folytatott eljárás során – figyelemmel az Rtv. 93/A. § (7) bekezdésére, továbbá a Független Rendészeti Panasztestület 10/2008. (VI. 11.) számú állásfoglalása megállapításaira – a panaszt a rendőri intézkedés jogszerűsége vonatkozásában

elutasítom,

az emberi méltósághoz való jog megsértése vonatkozásában pedig a panasznak

helyt adok.

A határozat ellen az Rtv. 93/A. § (9) bekezdése alapján – figyelemmel a Közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. tv. (a továbbiakban: Ket.) 109. § (2) bekezdésére – fellebbezésnek helye nincs, az ellen közvetlen bírósági felülvizsgálatnak van helye.

A határozatot kapják:

- 1) Panaszos
- 2) Független Rendészeti Panasztestület
- 3) Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság vezetője (tájékoztatásul)
- 4) Szegedi Rendőrkapitányság vezetője (intézkedésre)

INDOKOLÁS

Panaszos 2008. március 27-én 00 óra 50 perckor Szegeden, a Bartók téren, a járdán gyalogosan közlekedett, amikor az arra járó rendőrjárőr gépkocsijával a Panaszos mellé érve felszólította személyazonosságának igazolására. Panaszos a felszólításnak nem tett eleget, majd az ismételt felszólításra is megtagadta a személyazonosságának az igazolását, eközben a rendőrök szidalmazó szavakat használt. Ekkor a két rendőr a gépjárműből kiszállt és közölték a panaszossal, hogy amennyiben nem tesz eleget a felszólításnak, úgy a Szegedi Rendőrkapitányságra előállítják. E felszólítás eredménytelen maradt, újra kijelentette, hogy nem kívánja magát igazolni és kéri az intézkedés céljának közlését. Ezt követően az intézkedést foganatosító rendőrök közül az egyik a panaszost testi kényszer alkalmazásával a gépkocsi oldalához szorította és a kezét hátra helyzetben megbilincselte. A kényszerintézkedés végrehajtását a másik rendőr biztosította. A megbilincselést követően a panaszos ruházatát átvizsgálták, személyazonosságát igazoló okmányait megtalálták, majd a panaszost a Szegedi Rendőrkapitányságra előállították. Az intézkedés során – a gépjárműbe történő beszálláskor – a Panaszos ajka felrepedt. A kapitányságon jelezte, hogy epilepsziás és asztmás betegségben szenved, ezért az eljáró rendőrök az orvosi ellátásáról gondoskodtak. A kérkezett mentősökkel közölte, hogy nem szenved semmilyen betegségben, félrevezette a rendőrököt. Sebét ekkor ellátták. A Panaszos személyi szabadságát a rendőri intézkedés 00 óra 50 perctől 04 óra 55 percig korlátozta.

A Rendőrség az Rtv. felhatalmazása alapján védi a közbiztonságot és a közrendet, őrzi az államhatárt, ellenőrzi a határforgalmat és fenntartja az államhatár rendjét. *„A rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani (Rtv. 29. § (1) bekezdés).* A megjelölt célok a „Schengeni-övezethez” csatlakozással, különösen a „külső határral” rendelkező rendőri szervek vonatkozásában új tartalommal bővültek.

Az intézkedő rendőrök az éjszakai órában, rendőri feladataik ellátása keretében, többször felszólították a Panaszost személyazonosságának igazolására, melynek nem tett eleget. Figyelemmel az adott napszakra, a schengeni – belső ellenőrzésre vonatkozó – előírásokra a rendőrök indokoltan kezdték meg az intézkedést. Sok esetben ilyen körülmények között felhívják az állampolgár figyelmét a sértetté válás nagyfokú veszélyére, ezen kívül igazoltatással nyílik mód az ország területén jogellenesen tartózkodó vagy körözött személyek kiszűrésére, azonosítására és elfogására.

A Szegedi Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztályának illetékes parancsnoka a rendőri intézkedéseket jogszerűnek ítélte. A rendőri jelentés az előállítás alapjául az Rtv. 33. § (2) bekezdés a) pontját (igazolást megtagadó személy előállítása), valamint az Rtv. 33. § (2) bekezdés f) pontját (szabálysértést felszólítás ellenére folytató személy előállítása) jelölte meg az intézkedés jogalapjául – helyesen.

Az intézkedő rendőrök az igazoltatás indokát az intézkedés során nem közölték, de e körülmény az Rtv. 29. §-a kapcsán született EBH2007.1663. számú döntése alapján nem teszi jogszerűtlenné azt. A hivatkozott döntés szerint a rendőri intézkedés során, az igazoltatást követően az igazoltatottal kérelmére közölni kell az igazoltatás okát. Tehát jogszerű az igazoltatás, ha annak okát az intézkedést követően, az érintett kérelmére közli az eljáró rendőr.

A rendőrök az igazoltatás során – mivel az igazoltatott személy többszöri felszólításra sem tett annak eleget – testi kényszert alkalmaztak. A testi kényszer alkalmazása az Rtv. 29. § (4) bekezdése, a 33. § (2) bekezdés a) pontja valamint a 47. § alapján történt. A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII.23.) IRM rendelet (a továbbiakban Szolgálati Szabályzat) 43. § (1) bekezdése alapján az előállítás végrehajtása abban az esetben nem mellőzhető – akkor sem, ha közben a személy azonosítása már megtörténhet – ha az intézkedés alá vont személlyel szemben kényszerítő eszköz alkalmazására került sor. Ebben az esetben testi kényszer alkalmazása, valamint bilincs használata történt (kényszerítő eszközök), tehát az előállítás mellőzésének feltételei nem álltak fenn. Amennyiben a Panaszos a rendőri felszólításnak eleget tesz, úgy nem került volna sor a testi kényszer alkalmazására, bilincs használatára és előállításra sem.

Ugyanakkor az eljárás során megállapítást nyert, hogy a Panaszos emberi méltóságához való joga sérült a rendőri intézkedés megkezdésekor. Az intézkedő rendőrök szabálytalanul jártak el akkor, amikor nem tettek eleget az Rtv. 20. § (2) és (3) bekezdésében foglaltaknak (az intézkedés során a rendőrt egyenruhája és azonosító jelvénye, vagy szolgálati igazolványa és azonosító jelvénye igazolja, továbbá az intézkedés megkezdése előtt köteles közölni – ha ez az intézkedés eredményességét veszélyezteti az intézkedés befejezésekor – a nevét, azonosító számát és az intézkedés tényét és célját). Az „autóból kiszólva” kezdték meg az intézkedést, majd úgy ítélve, hogy az igazoltatás céljának közlése veszélyezteti az intézkedés biztonságos végrehajtását, annak közlése nélkül, – a panaszossal kölcsönösen – sértő megjegyzések kíséretében, kulturálatlan módon folytatták az igazoltatást, ezzel megsértették a Panaszos emberi méltóságához való jogát.

Fentiek alapján a rendelkező részben foglaltak szerint határoztam.

A Független Rendészeti Panasztestület (továbbiakban: Panasztestület) a Panaszos által 2008. március 27-én előterjesztett panaszát megvizsgálta, és fent hivatkozott állásfoglalásában azt megalapozottnak találta. A Testület az 1949. évi XX. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmánya XII. fejezet 54. § (1) bekezdés szerinti emberi méltóságához való jog, valamint az 55. § (1) bekezdés szerinti szabadsághoz való jog súlyos sérelmét állapította meg.

A Panasztestület e sommás megállapításaival részben az előzőekben kifejtett, részben pedig az alábbi – az állásfoglalás egyes konkrét megállapításaihoz fűzött – indokok alapján nem értek egyet.

1. *„A Panaszos 2008. március 27-én szeszestital fogyasztását követően gyalogosan haladt Szegeden, a járdán. Nem hangoskodott, nem viselkedett olyan módon, hogy az bárkit zavart volna, nem követett el semmi olyan magatartást, amely a rendőri intézkedést indokolta volna (...).”*

Álláspontom szerint az igazoltatás, mint a legalapvetőbb rendőri intézkedés tilalma nem alapítható pusztán arra, hogy egy adott személy tanúsít-e észlelhető jogellenes magatartást, vagy nem. A konkrét helyen és időpontban, az összes objektív és szubjektív

körülmény alapján a rendőr az Rtv.-ben kapott – az indokolásban részletesen kifejtett – felhatalmazás alapján bűnüldözési, bűnmegelőzési, közlekedésbiztonsági, közrendvédelmi, idegenrendészeti célból igazoltathat akkor is, ha az igazoltatott személy az adott helyen és időben, észlelhető jogellenes magatartást nem tanúsít.

„(...) Az intézkedő rendőrfőnökök az igazoltatás okát is eltérően jelölték meg. A járőrparancsnok szerint az igazoltatásra bűnmegelőzési célból, míg a járőrtárs szerint a jogszerű tartózkodás és a közrend védelme érdekében került sor (...).”

A Panasztestület ezen megállapítása iratellenes, ugyanis a járőrvezető és a járőrtárs az intézkedésről készült jelentésükben azonos módon és helyesen jelölték meg az intézkedés jogalapját. Az intézkedés jogszerűségét kivizsgáló parancsnok ugyanebben a dokumentumban az intézkedő járőrökkel azonos módon jelölte meg a vonatkozó jogszabályhelyeket. Tény, hogy egy később készült jelentésben a rendőri jelentéshez képest eltérő és hibás jogszabályi hivatkozás szerepel. Ettől azonban nem minősül jogszerűtlennek a rendőri intézkedés.

2. *„Az intézkedő rendőrök a gépjárműből kiszólva – szabálytalanul – hívták fel Panaszost, hogy igazolja magát, nem tettek eleget az Rtv. 20. § (2) bek-ben és (3) bek-ben foglaltaknak.”*

Ezzel a megállapítással messzemenően egyetértek, mert a rendőrök stílusa, az intézkedés végrehajtásának ezen eleme álláspontom szerint is kifogásolható, mert szabálytalan, kulturálatlan és emiatt nem megengedhető.

„A vizsgálat folyamán megállapítható volt, hogy a járőrtárs hirtelen haragú, indulatos, agresszív – legalább is ezen tulajdonságai mutatkoztak meg a Testület munkatársa által összeállított írásos kérdőív kitöltése, melynek során, felháborodott hangon vonta kétségbe a Testület létének szükségességét.”

A Panasztestület ezen – vélelemre alapított – megállapításait a leghatározottabban helytelenítem, elsősorban amiatt, mert az Rtv. a Panasztestület részére az alábbi felhatalmazást adja : *„A Testület vizsgálata során a Rendőrségtől felvilágosítást kérhet. A Testület az összes olyan iratba betekinthez, illetve iratról másolatot kérhet, adatot, körülményt, tényt, eljárást megismerhet, ami a vizsgált intézkedéssel összefügg. A Testület az (1) bekezdés szerinti tevékenysége során az államtitoknak és a szolgálati titoknak nem minősülő adatokat a külön törvényben meghatározott titokra, valamint a személyes adatok védelmére való tekintet nélkül megismerheti. A Testület az (1) bekezdés szerinti tevékenysége során az államtitoknak és szolgálati titoknak minősülő adatokat az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 18. §-a (5), (7) és (8) bekezdésének megfelelő alkalmazásával ismerheti meg. A Testület felhatalmazása alapján a Testület tagja a Testület nevében az (1)-(4) bekezdésben meghatározott vizsgálati cselekményeket elvégezhet (Rtv. 93/A. § (1)-(4) bekezdés).”* E rendelkezések között nem szerepel, hogy az intézkedéssel érintett rendőrök tekintetében pszichológiai, vagy más alkalmassági vizsgálatot végezhetne a Panasztestület. Személyiségre vonatkozó vizsgálatot csak szakértő végezhet. Az ilyen vizsgálat eredménye különleges személyes adat, melynek kezelése a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi XXXIX. törvény szabályai szerint történhet. Ily módon ezeknek az adatoknak a nyilvánosságra kerülő állásfoglalásban való megjelenítése különösen aggályos.

3. *„A Panaszostól a ruházata átvizsgálása során előkerült személyazonosító okmánya, és iratai. Az intézkedés során nem tanúsított agresszív magatartást, csupán szóban – nem akart elszökni, így nem volt indokolt a megbilincselése.”*

Ez a megállapítás ellentétben van a Panasztestület állásfoglalásának egy későbbi megállapításával, miszerint : *„(...) a panaszos megítélése szerint az indokolatlan és egyben szabálytalan intézkedés belőle olyan agresszív ellenreakciót váltott ki, melynek hatására az intézkedő rendőröket egyre durvábban szidalmazta és verbális kifejezés módjával sértegette.”* A testi kényszer és a bilincselés emiatt indokolt volt, különös tekintettel arra is, hogy a térségben (Szegeden) a rendőrök ellen irányuló hivatalos személy elleni erőszakos cselekmények száma növekvő tendenciát mutat.

4. *„az előállítás törvényi alapját a Rtv. 33. § (2) bekezdés b. pontjában foglaltak biztosították.” A rendőr a hatóság, vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható. Fel sem merült a bűncselekmény elkövetésének gyanúja, vagy annak lehetősége a panaszos részéről. (...) a bilincselés a Rtv. 48. § c/ pontjában szabályozott eset szerint történt.”*

A Panasztestületnek ezen a megállapításai ugyancsak iratellenesek, hiszen az intézkedő járőrök az előállítás jogalapját helyesen, az Rtv. 33. § (2) bekezdése a), és f) pontjaiban, a bilincselés szükségességét pedig az Rtv. 48. § d) pontja alapján tartották indokoltnak.

5. *„A 4. pontban leírtakra figyelemmel megállapítható, hogy nem kellett volna a gépkocsira szorítani a Panaszost, és nem lett volna szükség a bilincselésre sem, anélkül is előállítható lett volna, amennyiben ez egyáltalán szükséges. Az előállítás szükségességétől eltekintve hibáztak a rendőrök a Panaszos gépkocsiba történő beültetése során is, hiszen a megbilincselte személy mozgásában korlátozott, segítségre szorult, amely elmaradt, így fordulhatott elő, hogy a száját beütötte a gépkocsi ajtajába és megsérült. Ez is azt mutatja, hogy az intézkedő rendőrök nem tartották be az arányosság követelményét, mi szerint intézkedésük nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés céljából (Rtv. 15. § (1) bekezdés és (2) bekezdés).”*

Álláspontom szerint – összhangban a Szolgálati Szabályzat kényszerítő eszközökre vonatkozó szabályaival – az intézkedő rendőrök, figyelemmel a Panaszosnak az intézkedéssel szembeni passzív ellenszegülésére, erősen ittas és felindult állapotára, helyesen döntöttek úgy, hogy intézkedésüknek (előállítás) testi kényszer és bilincs alkalmazásával is érvényt szereznek (Szolgálati Szabályzat 57. § (1) bekezdés, valamint a 60. § (6) bekezdés). A kényszerítő eszközök alkalmazása egyébként sérülést, fájdalmat a rendelkezésre álló adatok alapján nem okozott. Megítélésem szerint az alkalmazott kényszerítő eszköz az intézkedés céljával (előállítás) arányos volt.

6. *„A Panaszos nem követett el olyan cselekményt, amely szabadságának 4 órán keresztül tartó korlátozását indokolta volna.(...)”*

Álláspontom szerint a személyes szabadságot korlátozó intézkedés időtartama nem haladta meg az Rtv. 33. § (3) bekezdésében foglalt mértéket (maximum 8 óra) sőt a panaszos felróható magatartásával (egészségi állapotára vonatkozó hamis nyilatkozattal) maga is hozzájárult ahhoz, hogy szabadságát 4 órán keresztül korlátozták.

„(...)Az előállítás során szabálysértési ügyben jegyzőkönyvileg nem hallgatták meg, csupán panaszáról vettek fel jegyzőkönyvet.”

Álláspontom szerint nem helyes az a megállapítás, miszerint az igazolás megtagadása miatt előállított személy már az előállításkor a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (a továbbiakban: Sztv.) szabályai szerint meg kellett volna hallgatni. Ilyen eljárási cselekmény foganatosítására az éjszaka nem alkalmas időpont. Az ilyen eljárási cselekményt a szabálysértési hatóságnak kell elvégeznie. Ugyanakkor a panaszos jegyzőkönyvileg történő meghallgatására sor került, ennek során közlendőjét szabadon kifejtette, a feltett kérdésekre belátása szerint válaszolhatott. E jegyzőkönyvi meghallgatása során történt meg az a figyelemfelhívás is – amelyre egyébként jogszabály nem kötelezi a rendőrséget – , hogy panaszával kapcsolatban választhatja a Független Rendészeti Panasztestület vizsgálatát.

7. „Az intézkedő rendőrök, valamint az ügyeletes tiszt írásos jelentéseiben az intézkedésre vonatkozó jogszabályi hivatkozások egymással ellentmondóak.”

Ezzel a megállapítással egyetértek, itt valós ellentmondások vannak, ahogy a fentiekben már utaltam rá, és leszögeztem, hogy ez az utalás önmagában azonban nem releváns az alapintézkedés jogszerűségének megítélésében. Ezt alátámasztja az a tény is, hogy a Panaszossal szemben szabálysértési eljárás indult, melynek keretében jogerősen megállapítást nyert, hogy elkövette a 218/1999. (XII. 28.) Kormányrendelet az egyes szabálysértésekről 40/A. § (1) bekezdésébe ütköző és aszerint minősülő jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértést, amelyet az eljárás alá vont egyébként nem is vitatott.

Határozatom az alábbi jogszabályokon alapul:

- a Magyar Köztársaság Alkotmánya az 1949. évi XX. Törvény XII. fejezet 54. § bekezdése, valamint az 55. § (1) bekezdése;
- a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 109. § (2) bekezdése;
- a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 1. § (1) bekezdése, a 15. § (1) és (2) bekezdése, a 20. § (2) és (3) bekezdése, a 29. § (1)-(4) bekezdései, valamint a 33. §, a 47. §, a 48. § d) pontja, a 92. § (1) bekezdése, a 93/A. § (1)-(4) bekezdései, a 93/A § (7) bekezdése, a 93/A. § (9) bekezdése;
- a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII.23) IRM rendelet 43. § (1) bekezdése, valamint az 57. § (1) bekezdése, továbbá a 60. § (6) bekezdése;
- a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi XXXIX. törvény;
- A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény;
- A 218/1999. (XII. 28.) Kormányrendelet az egyes szabálysértésekről 40/A. § (1) bekezdése.

Budapest, 2008. július 10.

**Dr. Bencze József r. altábornagy
sk.**